

Kommunledningsförvaltningen

Riktlinje för investeringar

Dokumenttyp Riktlinje	Diarienummer KS 2023/610	Datum för beslut 2023-12-11	Version 1
Beslutsinstans Kommunfullmäktige	Dokumentansvarig Ekonomiavdelningen	Ansvarig för uppföljning Ekonomichef	Reviderad -
Dokumentet gäller Tills vidare		Granskad av -	Aktualiserad -
Dokumentet gäller för Samtliga förvaltningar			

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Vad är en investering?	3
2	Grundregler för investeringar	3
2.1	Anläggnings- och byggnadstillgång	3
2.1.1	Inventarier	4
2.1.2	Immateriella tillgångar	4
2.1.3	Förbättringsutgifter på fastigheter ej ägda av kommunen	4
2.2	Exploateringar	4
2.3	Anskaffningsvärde	4
2.4	Underhållsåtgärder	5
2.5	Avskrivning och aktivering	5
2.6	Nedskrivning och utrangering	6
2.7	Försäljning av anläggningstillgångar	6
2.8	Kapitalkostnader	7
3	Investeringsbudget	7
4	Investeringsprocess och uppföljning	7
4.1	Kommunfullmäktiges ekonomiska mål avseende investeringar	7
4.2	Behov	7
4.3	Utredning och underlag	8
4.4	Beslut	8
4.5	Genomförande	8
4.6	Uppföljning och slutredovisning	9
5	Ombudgetering av investeringsmedel	9

1 Inledning

En investering är en kapitalsatsning som får konsekvenser under en längre tid och som görs i syfte att skapa en framtida nytta för kommunens verksamheter. Syftet med riktlinjen är att skapa en funktionell och effektiv hantering av kommunens investeringar för att få ett effektivt resursutnyttjande och en rättvisande redovisning.

Denna riktlinje ska ses som en ram för handläggning, beslutsfattande och redovisning av investeringar.

Riktlinjen följer lagen om kommunal bokföring och redovisning samt normeringar om god redovisningssed enligt Rådet för kommunal redovisning (RKR).

1.1 Vad är en investering?

Med investering menas anskaffning (inköp eller uppförande) av tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav, så kallade anläggningstillgångar.

Orsaken till investeringar kan vara expansion, reinvestering, effektivisering eller miljömässiga krav. Expansion eller nyinvesteringar görs för att öka kapaciteten. Reinvesteringar ersätter befintliga resurser för att bibehålla kapaciteten. Rationaliseringar görs för att effektivisera och sänka kostnader och miljömässiga investeringar för att klara miljökrav. Grundprincipen är att en investering bedöms och prioriteras utifrån de ekonomiska och verksamhetsmässiga effekter den beräknas ge upphov till under sin livstid. Nyttan ställs i relation till kostnader och prioriteras mot andra ekonomiska engagemang. Större investeringar måste också bedömas och prioriteras med hänsyn till hur investeringen ska finansieras och hur investeringen påverkar de av fullmäktige långsiktigt uppställda målen för god ekonomisk hushållning. Investeringar av principiell karaktär eller allmänt intresse kan vara av väsentligt större betydelse än vad som avspeglas i den ekonomiska omfattningen och måste bedömas med hänsyn till påverkan på organisation och verksamhetens inriktning.

2 Grundregler för investeringar

2.1 Anläggnings- och byggnadstillgång

En investering tas upp som anläggningstillgång i balansräkningen och skrivs av under nyttjandetiden. För att betraktas som en anläggningstillgång måste tre krav vara uppfyllda:

- Värdet på tillgången ska uppgå till minst 50.000 kr exklusive moms.
- Tillgången är avsedd för stadigvarande bruk.
- Tillgången har en livslängd om minst tre år.

För investering i byggnad gäller motsvarande som för anläggningstillgång men att värdet på tillgången ska uppgå till minst 100.000 kr exklusive moms.

Standardförbättrande åtgärder räknas som investeringar men löpande reparationer och underhåll, dvs åtgärder som syftar till att vidmakthålla en anläggnings tekniska och funktionella status, ska kostnadsbokföras.

2.1.1 Inventarier

Med inventarier avses fordon, maskiner och inventarier för stadigvarande bruk. Vid anskaffning av flera inventarier med ett naturligt samband utgör det samlade värdet en investering. Detta gäller till exempel vid inredning av en skolsal under en begränsad period.

2.1.2 Immateriella tillgångar

Med immateriella tillgångar avses icke fysiska tillgångar. Kostnader för utvecklingsarbete kan till exempel tas upp som anläggningstillgång om de beräknas bli av betydande och varaktigt värde för verksamheten. Kan bli aktuellt endast i undantagsfall.

2.1.3 Förbättringsutgifter på fastigheter ej ägda av kommunen

Kommunens huvudprincip är att förbättringsutgifter (ny-, till-, eller ombyggnad) i fastigheter ej ägda av kommunen ska bekostas av fastighetsägaren i befintligt hyresavtal eller eventuellt med hyrestillägg.

I undantagsfall gör kommunen investeringen. Är fastigheten avsedd att nyttjas under kortare tid än tre år ska förbättringsutgifterna kostnadsföras direkt. Är nyttjandetiden längre än tre år ska den skrivas av under hyreskontraktstiden. Fastighetsägaren, och inte nyttjanderättshavaren, blir omedelbart ägare till det som utförts/anskaffats.

2.2 Exploateringar

Exploateringsverksamhet är åtgärder för att anskaffa, förädla och iordningställa kommunens mark för infrastruktur (gator, parker, VA) samt för bostads- och/eller arbetsområden. Exploateringsfastigheter som är avsedda att avyttras ska klassificeras som omsättningstillgång.

2.3 Anskaffningsvärde

I anskaffningsvärdet ska samtliga utgifter vid anskaffningen eller tillverkningen inräknas. Indirekta kostnader som exempelvis administration och projektering ska ingå om de har direkt samband med anskaffningen. Anskaffningsvärdet för en materiell anläggningstillgång utgörs av inköpspris och kostnader för att få tillgången på plats och i skick för att nyttjas för sitt ändamål. Exempel på kostnader:

- iordningställande av plats eller område för installation
- leverans och hantering

- installation
- konsulttjänster som arkitekt-, ingenjör-, juristtjänster etc
- lagfart

Intäkter som kommunen får som offentliga investeringsbidrag ska inte ingå i anskaffningsvärdet. Anskaffningsvärdet ska bruttoredo visas och investeringsbidraget ska i stället bokföras som en långfristig skuld (förutbetalad intäkt) och intäktsföras i samma takt som avskrivningarna på den tillgång bidraget avser, d.v.s. under tillgångens nyttjandeperiod.

Till offentliga investeringsbidrag räknas stöd från EU, staten, kommuner och formellt fristående organ som bildats av dessa.

Övriga investeringsbidrag, som inte är offentliga, ska intäktsföras i takt med att investeringen färdigställs. När investeringen är slutförd ska hela bidraget vara intäktsfört.

2.4 Underhållsåtgärder

Underhållsåtgärder som avser komponentutbyte dvs att en komponent återställs till ursprungligt skick, ska ses som en reinvestering. Detta innebär att en stor del av planerat underhåll ska betraktas som reinvestering. Vid reinvestering/komponentutbyte är det nödvändigt att utreda om det finns kvarvarande bokfört värde på den komponent som utbytet avser.

Underhållsåtgärder som syftar till att vidmakthålla eller återställa funktionen i eller på en byggnadsdel/anläggning, men avser andra åtgärder än de som ersätts regelbundet via komponentutbyte bokförs som en kostnad det år som åtgärden utförs.

2.5 Avskrivning och aktivering

Avskrivningarnas främsta syfte är att fördela kostnaderna för tillgången över nyttjandeperioden. I kommunen sker all avskrivning linjärt.

Avskrivningstiden ska inte vara längre än den tekniska eller funktionella livslängden. Avskrivningen påbörjas när en anläggningstillgång är anskaffad eller färdigställd. Med färdigställd menas att arbetena i projektet i allt väsentligt utförts och tillgången tagits i bruk.

Den fastställda nyttjandeperioden ska systematiskt omprövas för att hantera effekter av t.ex. verksamhetsförändringar, teknikskiften och organisationsförändringar.

Om ny bedömning av nyttjandeperioden väsentligt avviker från tidigare fastställdavskrivningstid ändras avskrivningstiden och därmed avskrivningsbeloppet för innevarande och framtida perioder.

Periodens avskrivningar redovisas som kostnad hos respektive nämnd.

För förbättringsutgifter på fastigheter ej ägda av kommunen samt byggnadsinventarier i annans fastighet gäller att avskrivningstiden ej får överskrida avtalstiden.

2.6 Nedskrivning och utrangering

Finns indikation om att en materiell anläggningstillgång på balansdagen varaktigt minskat i värde ska en prövning ske om en nedskrivning av värdet är nödvändig.

Skäl för nedskrivning kan vara att tillgången ska avvecklas, att tillgångens fysiska kapacitet är nedsatt, att påbörjade projekt beslutas att inte färdigställas eller att tillgången inte längre kan användas utifrån exempelvis att den förstörts vid brand, blivit stulen eller på annat sätt förstörts.

En nedskrivning belastar resultatet som en verksamhetskostnad.

Vid en brand ska nedskrivningen av bokförda värdet och eventuell försäkringsersättning bokföras som en kostnad respektive en intäkt det år som förlusten av tillgången inträffar. Eventuell ersättningsinvestering är däremot en nyanskaffning av tillgång och ska redovisas som en investering.

Tidigare gjorda nedskrivningar ska prövas för att se om återföringsbehov kan vara aktuellt. Återföringsbehov kan exempelvis uppstå om en tidigare nedskriven tillgång börjar nyttjas.

Vid reinvestering/komponentutbyte är det nödvändigt att utreda om det finns kvarvarande bokfört värde på den komponent som utbytet avser. För att förhindra övervärdering av anläggningstillgångar ska värdet i dessa fall utrangeras.

2.7 Försäljning av anläggningstillgångar

Vid försäljning av en materiell anläggningstillgång ska anskaffningsvärdet och den ackumulerade avskrivningen, bokfört värde, hänförligt till tillgången bokas bort över resultaträkningen. Skillnad mellan försäljningspris och bokfört värde redovisas som reavinst/-förlust.

Aktuell försäljning stäms alltid först av i kommunens förvaltningschefsgrupp i syfte att fånga upp behov som kan finns i annan kommunal verksamhet. Förvaltningschefen har därefter rätt att fatta beslut om att avyttra lös egendom som understiger ett basbelopp. I annat fall krävs beslut av aktuell nämnd.

Inför eventuell försäljning är det viktigt att ta reda på anläggningstillgångens aktuella bokförda värde. Avyttrad anläggningstillgång ska alltid rapporteras till ekonomiavdelningen.

Vid reglering mellan förvaltningar är försäljningspriset lika med bokfört värde. I övrigt är det bästa ekonomiska ersättning som ska eftersträvas.

2.8 Kapitalkostnader

Investeringsmedel kan ses som ett lån från kommunens finansförvaltning för att kunna betala anskaffningsutgiften av en anläggningstillgång. Lånet betalas tillbaka i form av kapitalkostnad under den anskaffade tillgångens nyttjandeperiod. Kapitalkostnaden består av ränta på investerat kapital och avskrivning.

Långsiktig internränta, f.n. 1,5 %, används för alla investeringar. Vid en eventuell ränteändring justeras nämndernas skattemedel.

När hela eller en betydande del av investeringen utförts, aktiveras investeringen och kapitalkostnad belastas från och med nästkommande månad.

3 Investeringsbudget

Kommunfullmäktige fastställer årligen en mål- och resursplan innehållande investeringsbudget för det kommande året samt plan för de därefter kommande två åren.

Omdisponering mellan befintliga investeringsprojekt i investeringsbudgeten beslutas av kommunstyrelsen eller av kommunstyrelsen utsedd delegat.

Omdisponering inom befintligt investeringsprojekt i investeringsbudgeten beslutas av förvaltningschef.

Anslagsbindningen avseende investeringar framgår av den specifikation som finns i mål- och resursplan som beslutats av kommunfullmäktige.

4 Investeringsprocess och uppföljning

4.1 Kommunfullmäktiges ekonomiska mål avseende investeringar

Kommunens investeringar är i huvudsak skattefinansierade.

Kommunen bör över tid eftersträva en hög grad av självfinansiering av de skattefinansierade investeringarna, varför möjlig investeringsnivå utifrån detta till stor del påverkas av kommunens resultatnivå.

4.2 Behov

Beslutsprocessen för investeringar ska inordnas i kommunens årliga planeringsprocess. Varje förvaltning ska årligen utarbeta en investeringsplan som underlag till kommunens investeringsbudget med tre års framförhållning. Detta främst för att möjliggöra tid för planering och utrymme för de övergripande prioriteringar som kan vara nödvändiga.

Investeringsbesluten är av stor långsiktig betydelse och fattas av kommunfullmäktige utifrån väl genomarbetade underlag. I samband med investeringsplaneringen ska även hänsyn tas till ett investeringsprojekts påverkan i resultatbudgeten inklusive kapitalkostnader och avskrivningar.

Respektive förvaltning förslag till investeringsplan ska lämnas till budgetberedningen senast vid april månads utgång.

4.3 Utredning och underlag

Det är angeläget för kommunen att beslutsunderlaget är väl genomarbetat då detta leder till minskad risk för felinvesteringar. Alla investeringsbeslut ska baseras på ett dokumenterat beslutsunderlag som ska innehålla följande delar:

- Nämnd/verksamhet för investering.
- Investeringsbehov, beskrivning.
- Kalkyl över investeringens intäkter och kostnad samt ekonomiska livslängd.
- Intern/extern finansiering.
- Tidplan för investeringens genomförande med start och avslut.
- Prioritering mellan investeringsbehoven
- Konsekvenser av utebliven investering.
- Vid en större enskild investering som direkt påverkar olika grupper av kvinnor, män, pojkar och flickor ska en jämställdhetsanalys genomföras.

Tidigt i utredningsfasen ska hänsyn tas till påverkan på övriga verksamheter för att undvika suboptimering. Koncernnyttan ska alltid ha en framträdande roll. Av stor vikt är också att den nämnd som vill genomföra investeringen tar ställning till om kapacitet finns att genomföra investeringen enligt beräknad tidplan. I sammanhanget ska då även beaktas störningar för annan verksamhet, omflyttningar, konflikt med andra projekt etc.

4.4 Beslut

Till varje investering hos respektive nämnd ska det finnas ett komplett och dokumenterat beslutsunderlag. Förvaltningarnas förslag på investeringsplan lämnas till budgetberedningen för vidare beslut i kommunfullmäktige då kommunens mål- och resursplan tas.

4.5 Genomförande

Kommunstyrelsen och nämnderna ansvarar för att de av kommunfullmäktige beslutade investeringar genomförs inom givna budgetramar. För större investeringar ska budgeten fastställas genom enskilda beslut,

inriktningsbeslut och genomförandebeslut. Nedan finns när och var beslut ska fattas utifrån investeringens storlek

Investeringsbelopp	Inriktningsbeslut	Investeringsbudget	Genomförandebeslut
Investeringar över 20 mnkr	KF	Inom ram	KS
		Utanför ram	KF
Investeringar mellan 3-20 mnkr	KF	Inom ram	-
		Utanför ram	KF
Investeringar under 3 mnkr	-	-	Budget i VP
Årliga anslag och inventarier	-	-	Budget i VP

4.6 Uppföljning och slutredovisning

Samtliga investeringar ska följas upp i samband med ordinarie ekonomisk uppföljning i nämnd. Uppföljning av investeringar till kommunfullmäktige sker i samband med uppföljning i april, augusti och årsbokslut.

Negativ avvikelse från budget som befaras överstiga 100 000 kr ska analyseras och kommenteras med förslag till eventuella åtgärder till nämnden.

Överskott på ett investeringsbeslut får inte kvittas mot underskott på ett annat investeringsobjekt. Flytt av investeringsmedel mellan olika anslagsbindningsnivåer beslutas av kommunfullmäktige.

I samband med att investeringsprojekt avslutas ska en slutredovisning upprättas. Investeringar överstigande 3 000 000 kr ska av nämnden slutredovisas till kommunfullmäktige i samband med delårsrapport och bokslut senast sex månader efter ianspråktagande.

5 Ombudgetering av investeringsmedel

Vad gäller anslag för investeringar som ännu inte ianspråktagits eller färdigställt kan ombudgetering begäras. Eventuellt beslut om ombudgetering av investeringar tas av kommunfullmäktige som behandlas parallellt med årsbokslutet.

Det är viktigt att ta hänsyn till de kapitalkostnadseffekter som uppkommer vid ombudgetering samt i vilken omfattning planerade investeringar innevarande år förskjuts framåt i tiden. Eventuella återstående medel för specifika projekt som slutförts ombudgeteras ej utan återgår i samband med slutredovisningen.